d{kk & 5

fVIi.kh

13

fo".kqlglzukeLrks=e~&,,

प्रियः शिक्षार्थिनः पूर्वतने पाठे वयं विष्णुसहस्रनामस्तोत्रे प्रदत्तानां विष्णोः प्रशंसायाः श्लोकान् पठितवन्तः अस्मिन् पाठेऽपि विष्णोः प्रशंसायां श्लोकानाम् उच्चारणम् अर्थज्ञानं करिष्यामः ।

mÌs';kfu

एतत् पाठं पठनान्तरं भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- श्लोकानां शुद्धरुपे उच्चारणे ;
- अस्मिन् पाठे प्रदत्तानां श्लोकानां अर्थज्ञाने ।

13.1 fo".kqlglzukeLrks=e~ & „

iwoZU;kl%A

Jhosn0;kl mokp &&&

ॐ अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्रमहामन्त्रस्य ।

श्री वेदव्यासो भगवान् ऋषिः ।

purvanyasaḥ।

śrīvedavyasa uvāca ---

Oṁ asya śrīviṣṇordivyasahasranāmastramahāmantrasya।

śrī vedavyāso bhagavān ṛṣiḥ।

vuq"Vqi~ NUn% A

श्रीमहाविष्णुः परमात्मा श्रीमन्नारायणो देवता ।

अमृतांशूद्भवो भानुरिति बीजम् ।

देवकीनन्दनः स्रष्टेति शक्तिः ।

उद्भवः क्षोभणो देव इति परमो मन्त्रः ।

शङ्खभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकम् ।

शार्ङ्गधन्वा गदाधर इत्यस्त्रम् ।

रथाङ्गपाणिरक्षोभ्य इति नेत्रम् ।

त्रिसामा सामगः सामेति कवचम् ।

आनन्दं परब्रह्मेति योनिः।

ऋतुः सुदर्शनः काल इति दिग्बन्धः ।।

anuṣṭup chandaḥ।

śrīkṛṣṇaḥ paramātmā śrīman nārāyaṇo devatā

amṛtāṃ śudbhavo bhānuriti bījam

devakīnandanaḥ sraṣṭeti śaktiḥ

udbhavaḥ kṣobhaṇo deva iti paramo mantraḥ

śaṅkhabhṛn nandakī cakrīti kīlakam

śārṅgadhanvā gadādhara ityastram

rathāṅgapāṇir akṣobhya iti netram

trisāmā sāmagaḥ sāmeti kavacam

ānandaṃ parabrahmeti yoniḥ

ṛtu sudarśanaḥ kāla iti digbandhaḥ ||

श्रीविश्वरूप इति ध्यानम् ।

श्रीमहाविष्णुप्रीत्यर्थे सहस्रनामस्तोत्रपाठे विनियोगः ।।

Śrī viśvarūpa iti dhyānam

śrīman nārāyāṇa kaiṅkarya rūpaṃ jape viniyogaḥ ||

vFk U;kl% A

ऊँ शिरसि वेदव्यासऋषये नमः ।

मुखे अनुष्टुप्छन्दसे नमः ।

हृदि श्रीकृष्णपरमात्मदेवतायै नमः ।

गुह्ये अमृतांशूद्भवो भानुरिति बीजाय नमः ।

पादयोर्देवकीनन्दनः स्रष्टेति शक्तये नमः ।

सर्वाङ्गे शङ्खभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकाय नमः ।

करसम्पूटे मम श्रीकृष्णप्रीत्यर्थे जपे विनियोगाय नमः ।।

इति ऋषयादिन्यासः ।।

atha nyāsaḥ |

Oṁ śirasi vedavyāsaṛṣaye namaḥ |

mukhe anuṣṭupchandase namaḥ |

hṛdi śrīkṛṣṇaparamātmadevatāyai houseḥ |

guhye amṛtāṃśūdbhavo bhānuriti bāyāya namaḥ |

pādayordevakīnandanaḥ ṣṭaktaye namaḥ ḥ

sarvāṅge śaṅkhabhṛnnandakī cakriti kīlakāya namaḥ |

karasampūṭe mama śrīkṛṣṇaprītyarthe jape viniyogāya namaḥ ||

iti ṛṣayādinyāsaḥ ||

vFk djU;kl%

Åa fo'oa fo".kqo"kV~dkj bR;³~xq"BkH;ka ue% A

ve`rka'kwn~Hkoks HkkuqfjfrrtZuhH;ka ue% A

czã.;ks czã—n~czãsfr e/;ekH;ka ue% A

lqo.kZfcUnqj{kkH; bR;ukfedkH;ka ue% A

fufe"kks·fufe"k% lXohfr dfuf"BdkH;ka ue% A

jFkk³~xikf.kj{kkH; bfr djrydji`"BkH;ka ue% A

bfr djU;kl% A

atha karanyāsaḥ।

Oṁ viśvaṃ viṣṇurvaṣaṭkar ityaṅguṣṭhābhyāṃ namaḥ।

amṛtāṃśūdbhavo bhānuriti taranyībhyāṃ namaḥ।

brahmaṇyo brahmakṛdbrahmeti madhyamaabhyāṃ namaḥ।

suvarṇabindurakṣobhya ityanāmikābhyāṃ namaḥ।

nameṣo'nimiṣaḥ sragviti kaniṣṭhikābhyāṃ namaḥ।

rathāṅgapāṇirakṣobhya iti karatalakarapṛṣṭhābhyāṃ namaḥ।

iti karanyāsaḥ।

d{kk & 5

fVIi.kh

vFk "kM³xU;kl% ।

ऊँ विश्वं विष्णुर्वषट्कार इति हृदयाय नमः ।

अमृतांशूद्भवो भानुरिति शिरसे स्वाहा ।

ब्रह्मण्यो ब्रह्मकृद्ब्रह्मेति शिखायै वषट् ।

सुवर्णबिन्दुरक्षोभ्य इति कवचाय हुम् ।

निमिषोऽनिमिषः स्रग्वीति नेत्रत्रयाय वौषट् ।

रथाङ्गपाणिरक्षोभ्य इत्यस्त्राय फट् । इति षडङ्गन्यासः ।।

श्रीकृष्णप्रीत्यर्थे विष्णोर्दिव्यसहस्रनामजपमहं करिष्ये इति सङ्कल्पः ।

atha ṣaḍaṅganyāsaḥ।

Oṁ viśvaṃ viṣṇurvaṣaṭkarrai iti hṛdayāya namaḥ।

amṛāṃśūdbhavo bhānuriti śirase svāhā।

brahmaṇyo brahmakṛdbrahmeti śikhāyai vaṣaṭ।

suvarṇabindurakṣobhya iti kavacāya hum।

nameṣo'nimiṣaḥ sragviti netratrayāya vauṣaṭ।

rathāṅgapāṇirakṣobhya ityastrāya phaṭ।

iti ṣaḍaṅganyāsaḥ॥

śrīkṛṣṇaprītyarthe viṣṇordivyasahasranāmajapamahaṃ

curry iti

fVIi.kh

vFk /;kue~ A

क्षीरोदन्वत्प्रदेशे शुचिमणिविलसत्सैकतेर्मौक्तिकानां

मालाकॢप्तासनस्थः स्फटिकमणिनिभैर्मौक्तिकैर्मण्डिताङ्गः ।

शुभ्रैरभ्रैरदभ्रैरुपरिविरचितैर्मुक्तपीयूष वर्षैः

आनन्दी नः पुनीयादरिनलिनगदा शङ्खपाणिर्मुकुन्दः ।। १।।

HkkokFk%& भक्तेभ्यः मोक्षप्रदानकारकः शेषशायीं विष्णुं नत्वा अस्मान् पवित्रकरणाय प्रार्थयामः यः क्षीरसागरे यत्र द्योतमानाः स्फटिकमणिनां मध्ये मोतिमालामालाभिः सुशोभिते सिंहसाने आरूढः अस्ति, यः श्वेतमेघरूपीछत्रेण आच्छादितः अस्ति, तथा ते मेघाः अमृतमयतुषाराणां वर्षां कुर्वन्ति । यथा पुष्पस्य कलिकाः सन्ति, तस्मै नमः यस्य शरीरः मणिमोतिभिः सशोभितः अस्ति येन हस्ते शंखं धारितम् अस्ति ।

Hk% iknk ;L; ukfHkfo;nlqjfuy'pUæ l;k p u=
d.kkok'kk% f'kjk |kS[kefi nguks ;L; okLrs;efC/k% A
vUr%LFk ;L; fo'oa lqjuj[kxxkHkkfxxU/koZnR;S%
fp=a jjE;rs ra f=Hkqou oiq"ka fo".kqehek'k uekfe AA „AA

HkkokFk% & भगवतः विष्णोः सर्वव्यापिणे स्वरूपाय नमः यस्य देहः त्रिभुवनं अस्ति, येषां चरणं एषा पृथ्वी अस्ति , यस्य नाभिः मेघाः सन्ति, यस्य श्वासः वायुः अस्ति, सूर्य तथा चन्द्रमा यस्य नेत्रौ स्तः, दिशाः यस्य कर्णौ सन्ति । स्वर्गः यस्य सिरः अस्ति, अग्निः यस्य मुखम् अस्ति, सागरः यस्य उदरम् अस्ति । तेषां अस्मन् सुन्दरस्वरूपे ब्रह्माण्डस्य विभिन्नाः देवाः मानवाः पशवः पक्षीणः गंधर्वाः तथा दैत्याः विद्यमानाः सन्ति ।

d{kk & 5

fVIi.kh

Å¡ 'kkUrkdkja Hkqtx'k;ua ineukHka lqjs'ka
fo'ok/kkja xxul–'ka e?ko.kZ 'kqHkk³xe~ A
y{ehdkUra deyu;ua ;ksfxfHkZ/;kuxE;a
oUns fo".kqa HkoHk;gja loZyksdSdukFke~ AA …AA

HkkokFkZ% & येषाम् आकृतिः शान्ताः अस्ति यः शेषनागस्य शैयायां शयितः अस्ति, यस्यां नाभौ कमलम् अस्ति, यः देवानाम् अपि ईश्वरः तथा संपूर्णजगतः आधारः अस्ति, यः आकाशवत् सर्वत्र व्याप्तः अस्ति, नीलमेघसदृशः यस्य वर्णः अस्ति । अतिशयानि सुन्दराणि यस्य अङ्गानि सन्ति, यः योगिभिः ध्यानेन प्राप्यः अस्ति, यः संपूर्णलोकस्य स्वामी अस्ति यः जन्ममृत्योः भयं नाशकारकः अस्ति, एतादृशं भगवन्तं विष्णुं प्रणमामि ।

e?k';kea ihrdkS'ks;okla
JhoRlk³da dkSLrqHkks|frk³xe~ A
iq.;ksira iq.Mjhdk;rk{ka
fo".kqa oUns loZyksdSdukFke~ AA †AA

HkkokFkZ% & अहं सर्वलोकानां स्वामिनं भगवन्तं विष्णुं प्रणमामि यः मेघवत् श्यामवर्णयुक्तः अस्ति, पीतवस्त्रधारितः अस्ति । यस्य वक्षःस्थले श्रीवस्तचिन्हम् अस्ति । तथा कौस्तुकमणिप्रभया सर्वाणि अङ्गानि देदीप्यमानानि सन्ति । ते पूण्यरूपः अस्ति तथा तेषां नेत्रौ कमलवत् विशालौ स्तः ।

ue% leLrHkwrkukekfnHkwrk; HkwHk`rs A
vusd:i:ik; fo".kos çHkfo".kos AA ‡AA

fo".k lglukeLrk=e&„

d{kk & 5

fVIi.kh

HkkokFk% & यस्य स्मरणमात्रेण मनुष्यः जन्ममृत्युरूपसंसारबन्धनात् मुक्तः भवति । सर्वेषाम् उत्पत्तिकारणं भगवन्तं विष्णुं नमः । सम्पूर्णप्राणिनाम् आदिभूतं पृथ्वींधारकं, अनेकरूपधारीं सर्वसमर्थभगवन्तं विष्णुं प्रणमामि।

I 'k³[kpØ lfdjhVd.My
lihroL= ljlh#g{k.ke A
lgkjo{kLFkydkLrHkfJ;
uekfe fo".k f'kjlk prHkte AA ^AA

HkkokFk% & येषां हस्तयोः शङ्खचक्रौ स्तः येषां शिरसि मुकुटः विराजमानः अस्ति कर्णयोः कुण्डलौ स्तः । यः कमलनयनयुक्तः अस्ति तथा पीतवस्त्रैः शुशोभितः अस्ति । येषां वक्षः स्थले कौस्तुभमणिः अस्ति ,पुष्पमाला अस्ति, एतादृशं चतुर्भुजधारिणं विष्णुं नमामि ।।

Nk;k;k ikfjtkrL; gefIgklukifj
vklhueEcn';keek;rk{key—re A
pUækuu prckg JhoRlkf³dr o{kl
#fDe.kh lR;HkkekH;k lfgr —".kekJ; AA %AA

HkkokFk% & अहं भगवन्तं श्रीकृष्णं नमस्करोमि तथा आत्मानं समर्पयामि, येषां वर्णः मेघवत् नीलः विद्यते आयतलोचनं तथा चतुर्भुजयुक्तः अस्ति, यः सम्यक् रूपेण सुशोभितः अस्ति, यस्य मुखे चन्द्रवत् कान्तिः विद्यते, यस्य वक्षःस्थले श्रीवत्सस्य चिन्हम् अस्ति, यः एकस्मिन् सुन्दरे सिंहासने अपराजितवृक्षस्य छायायां स्वभार्यासत्यभामायाः सह विराजितः अस्ति ।।

ikBxrk iz'uk 13-1

(1) रिक्तस्थानानि पूरयेत्

1. भूः पादौ यस्य .... सूर्यौ च नेत्रे
2. चित्रं .... तं त्रिभुवन वपुषं विष्णुमीशं नमामि ।।
3. विश्वाधारं .... मेघवर्णं शुभाङ्गम् ।
4. सशङ्खचक्रं ....सपीतवस्त्रं सरसीरुहेक्षणम् ।
5. छायायां पारिजातस्य ....आसीनमम्बुदश्याममायताक्षमलंकृतम् ।

HkoUrq fda f'kf{kroUr%

- पाठागतानां श्लोकानां पुस्तकसहायतया विना उच्चारणम्
- विष्णोः प्रशंसायां श्लोकानाम् अर्तज्ञानम्

ikBkUrk iz'uk

1. विष्णोः कानिचन् नामानि लिखन् अर्थमपि लिखत ।

mÙkjekyk

13.1
1. नाभिर्वियदसुरनिलश्चन्द्र
2. रंरम्यते
3. गगनसदृशं
4. सकिरीटकुण्डलं
5. हेमसिंहासनोपरि